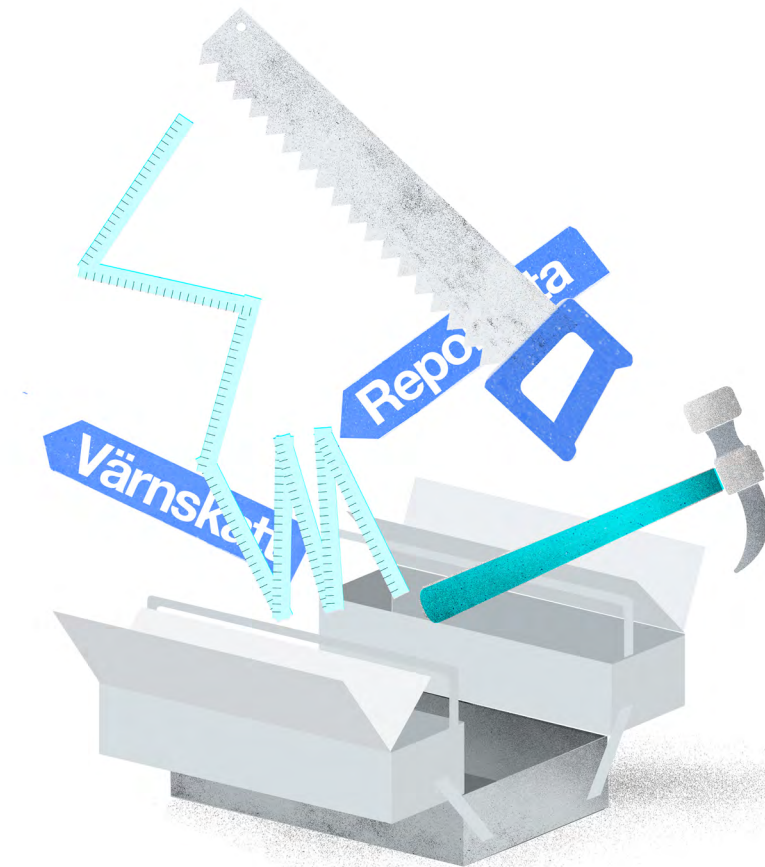

SVERIGES RIKSBANK PRESENTERAR
VAD ÄR EN FINANSIELL KRIS?

LÄRARHANDLEDNING
FÖR GYMNASIESKOLAN

Lärarhandledning

Riksbankens läromedel för gymnasiet innehåller en variation av undervisningsmaterial för ett lustfyllt lärande. I lärarhandledningen går vi djupare in på ämnet finansiella kriser med diskussionsfrågor, och arbetsuppgifter.

Lärarhandledningen presenterar förslag på hur du kan arbeta vidare med filmen och texterna, enskilt och i grupp. Här finns uppgifter där eleverna får diskutera innehållet i filmen och göra kopplingar till sig själva och sin omvärld. Filmen om finansiella kriser och övrigt innehåll hittar du på riksbank.se

Målgrupp och syfte

Filmen och lärarhandledningens aktiviteter vänder sig främst till årskurs 1-3 på gymnasiet. Materialet har tagits fram för att skapa förståelse för hur finansiella kriser påverkar privatekonomin, företagens ekonomi och samhället, både nationellt och internationellt. Utgångspunkten är finansiella kriser, men materialet benämner även olika begrepp som inflation, ränta, finansiell stabilitet och lågkonjunktur, som relaterar till uppkomst, konsekvenser och hantering av finansiella kriser. Syftet med övningarna är att hjälpa dig som pedagog i undervisningssituationen och ge eleverna fördjupad kunskap inom området.

Metodtips

Som pedagog kan du utgå från innehållet i lärarhandledningen och välja de uppgifter som passar din grupp eller klass. De flesta ord som ingår i ordlistan utgår från filmen där begreppen förklaras. Orden bildar grunden till innehållet och är bra att ta upp före eller efter filmen, beroende på gruppens kunskapsnivå.

Lärarhandledningen består av följande delar:

- Kopplingar till läroplanen
- Ordlista
- Frågor och svar
- Arbetsuppgifter. Dessa frågor är lämpliga att bearbeta enligt metoden "APE" (Alone – Pairs – Everyone)

Arbetsuppgifterna kan hjälpa elever som vanligtvis inte tar plats i en diskussion då det kan vara lättare att agera i grupp från ett givet scenario. Materialet är tänkt att variera undervisningen och skapa större möjligheter för elever att lära sig genom flera sinnen.

Se lärarhandledningen som en inspiration till att hitta olika ingångar för att förklara finansiella stabilitetens betydelse i samhället och Riksbankens roll i samhällsekonomin.

Kopplingar till läroplanen GY 25

Nedan presenteras ett urval av kopplingar som du kan göra från innehållet i filmen om finansiella kriser, till kursplanen och dess kriterier för bedömning av kunskaper.

Ämnets syfte – ett urval

Undervisningen i ämnet samhällskunskap syftar till att eleverna ska bredda, fördjupa och utveckla kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor. Dessutom ska undervisningen bidra till att skapa förutsättningar för ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

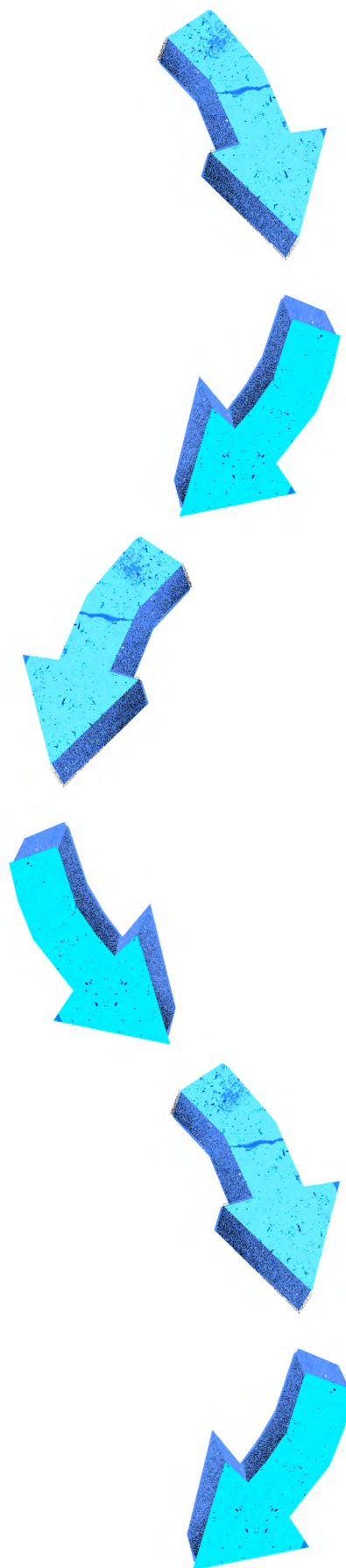
- Kunskaper om historiska förutsättningar betydelse samt om hur olika ideologiska, politiska, ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.
- Förmåga att analysera samhällsfrågor och identifiera orsaker och konsekvenser med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.

Centralt innehåll – ett urval

- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.
- Privatekonomi. Hushållens inkomster, utgifter, tillgångar och skulder. Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.

Frågor att använda vid bedömning av kunskaper

- Vad är en finansiell kris? Hur kan den uppstå, vad gör man för att förebygga den och vad kan man göra för att motverka dess effekter?
- Riksbanken har en mycket viktig roll i samhälls-ekonomi. Nämn en av Riksbankens viktigaste uppgifter, hur Riksbanken agerar och vilka verktyg man har för att bidra till finansiell stabilitet i den svenska ekonomin. Hur påverkas ekonomin i stort beroende på hur Riksbanken agerar? Vad kan snabbt stigande räntor få för konsekvens för privatpersoner och företag och hur skulle det kunna leda till en finansiell kris?

Ordlista

När Riksbanken arbetar med finansiella kriser används termer och uttryck som kan vara svåra att förstå. När vi använder samma ord är risken mindre att vi missförstår varandra. Här förklarar vi viktiga begrepp som nämns i filmen och fler relaterade begrepp.

Viktiga begrepp från filmen

Inflation	En ökning av den allmänna prisnivån i ett land, som innebär att du får mindre för dina pengar än för ett år sedan.
Finansiell stabilitet	Det finansiella systemet fungerar bra och är dessutom motståndskraftigt mot yttre störningar och påverkan.
Högkonjunktur	En period av hög ekonomisk aktivitet och en BNP-tillväxt över det normala. Ekonomin går bra och arbetslösheten är låg.
Efterfrågan	Hur många som kan och vill köpa en vara eller en tjänst. Detta påverkar i sin tur priserna, och därmed även inflationen som stiger eller sjunker. Under en finansiell kris minskar efterfrågan.
Finansinspektionen	En statlig myndighet som övervakar företagen på finansmarknaden. Myndigheten ska bidra till ett stabilt finansiellt system, en fungerande marknad och skydd för konsumenter.
Riksgälden	En statlig myndighet som är "statens bank" och ansvarar för den interna statliga ekonomin, exempelvis genom att ta lån och förvalta statsskulden.

Fler relaterade begrepp

Samhällskritiska varor	Varor som behövs för produktion av andra varor som många behöver dagligen. T ex el, olja och gas som påverkar priset på transporter och matvaror.
Stabil ekonomi	När inflationen håller sig på en bra och jämn nivå kan vi både privat, och i företag, planera långsiktigt för framtiden.

Frågor och svar

Vad händer under en finansiell kris?
Hur påverkas banker, företag och hushåll?
Här följer frågor och svar att diskutera tillsammans.

Vad är Riksbanken?

Riksbanken är Sveriges centralbank och är en myndighet under riksdagen.

Vad är Riksbankens uppdrag?

Riksbankens uppdrag är att hålla inflationen låg och stabil över tid. Riksbanken ska också bidra till att det finansiella systemet är stabilt och effektivt och se till att det går att göra betalningar. Riksbanken ger också ut Sveriges sedlar och mynt.

En möjlig effekt av en finansiell kris är inflation.

Vad är inflation?

Inflation är en ökning av den allmänna prisnivån i ett land. Inflation uppstår när företag och producenter höjer sina priser på grund av ökad efterfrågan, ökade produktionskostnader eller förväntningar på ökad inflation.

Vad är styrränta?

Styrräntan är Riksbankens huvudsakliga penningpolitiska verktyg. Styrräntan används för hålla inflationen på en jämn och stabil nivå runt två procent. Genom att höja eller sänka styrräntan påverkar Riksbanken andra räntor i Sverige, vilket påverkar efterfrågan i den svenska ekonomin och därmed inflationen. Riksbanken tar beslut om styrräntan utifrån bedömningar av konjunkturläget, i Sverige och i andra länder, och den förväntade inflationsutvecklingen.

Hur påverkas kommuner, företag och privatpersoner av en finansiell kris?

När förtroendet för det finansiella systemet minskar kan det exempelvis leda till att allmänheten konsumerar mindre. Dels för att man har mindre pengar, dels för att osäkerheten gör att man vill spara pengar ifall dom behövs längre fram. Då minskar efterfrågan på tjänster och varor hos företagen, som får mindre pengar till löner, investeringar och produktion. Krisen förstärks av att företagen behöver säga upp personal och minska produktionen. När osäkerheten minskar och förtroendet för ekonomin stabiliseras ökar konsumtionen

Läs mer på [riksbank.se](https://www.riksbank.se)

Arbetsuppgifter

Är Sverige i en ekonomisk kris nu?

Resonera kring hur det ekonomiska läget är idag. Gå till riksbank.se och kolla ränteutvecklingen. Var kan man hitta siffror om BNP-utveckling, arbetslöshet och konjunktur? Vad kan dra för slutsatser av det?

Coronapandemin.

Kan den hända igen? Har samhället och finansiella institutioner förberett sig och vad finns det för andra tänkbara hot mot ekonomin som inte har ekonomiska orsaker?

Historiska finansiella kriser.

Vad kan man hitta om tidigare kriser före 90-talet. Är ett världskrig också en finansiell kris?

Vad var tulpankraschen?

Sök på nätet om information, vad berodde tulpankraschen på? Kan det räknas som en finansiell kris och skulle något liknande kunna hända idag?

Fem förslag på uppgiftsrubriker om finansiella kriser:

1. Vad är deflation, och kan en finansiell kris leda till det?
2. Vad gör staten när dom behöver låna pengar, exempelvis för att stötta affärsbankerna vid en finansiell kris.
3. Det finns flera långfilmer om finanskrisen 2008 som inleddes med att investmentbanken Lehman Brothers gick i konkurs. Vilka kan ni hitta? Hitta klipp från filmerna, vad känner ni igen från undervisningen?
5. Vilka positiva effekter kan ni hitta från den ekonomiska krisen som följde av Coronapandemin? Vad har blivit bättre?
7. Om förtroendet för finansiella systemet försvinner och alla vill ta ut sina pengar från banken – går det? Hur mycket kontanter finns det, räcker det till alla?

